

DE TIEN ROSIÈRES VAN 1811

Toen ik tien jaar geleden opzoekingen deed naar mijn voorouders MAST en ik in het stadsarchief tijdelijk inzake kreeg in de registers van de burgerlijke stand ontdekte ik in de huwelijksregisters van 9 juni 1811 de aanhef: *Actes des Mariages de dix Rosières dotées par la ville de Gand à l'effet de perpetuer le souvenir des fêtes qui y ont eu lieu le neuf juin mil huit cent onze, pour célébrer l'heureuse naissance de sa Majesté le Roi de Rome.*

Ik wilde daar meer over weten en zo ben ik op zoek gegaan naar de oorsprong, de betekenis en reden van dit gebruik.

Le roi de Rome en zijn familie

Le Roi de Rome (van het Rooms Keizerrijk) is Napoleon François Joseph Charles BONAPARTE die geboren werd in het Palais des Tuileries te Parijs op 20 maart 1811. Zijn doopsel had er plaats op zondag 9 juni 1811.

Hij was de zoon van Napoleon BONAPARTE (°Ajaccio 15 augustus 1769), keizer der Fransen (op 18 mei 1804), gehuwd op 6 maart 1796 met Josephine Tascher de LA PAGERIE (°Trois-Ilets, Ile de la Martinique 23 juni 1763), weduwe van Alexandre de BEAUHARNAIS (°28 MEI 1760; +24 juli 1794), maar wiens huwelijk ontbonden werd op 16 december 1809. Josephine overleed dan in het kasteel van Malmaison te Rueil op 29 mei 1814.

Keizer Napoleon BONAPARTE hertrouwde op 1 april 1810 met Marie Louise van HABSBURG, aartshertogin van Oostenrijk (°12 december 1791; +17 december 1847), keizerin, regentes en koningin van Italië, die dus Napoleon II (le Roi de Rome) ter wereld bracht op 20 maart 1811.

Het kind bracht zijn jeugd door in het kasteel Saint-Cloud (Palais des Tuileries). Hij verliet samen met zijn moeder de stad Parijs op 29 maart 1814 en ontving in 1815 van zijn vader de titel van NAPOLEON II. Hij werd verder grootgebracht aan het hof in Wenen bij zijn grootvader de Oostenrijkse Keizer FRANS II (1768-1835). Hij leefde als Hertog van REICHSTADT te Schönbrunn (Oostenrijk) en overleed er jong te Wenen aan tuberculose op 22 juli 1832 en werd (door toedoen van Adolf HITLER in 1940) bijgezet in de Dôme des Invalides te Parijs.

Rosière

In theorie is een rosière een rozenjuffer of -maagd, een rozenbruid, dus een deugdzaam jong meisje met daarenboven een onberispelijk gedrag.

Deze benaming stamt nog uit Frankrijk van het *ancien régime*, toen het daar in bepaalde dorpen de gewoonte was een jong meisje, dat bekend stond voor haar deugdzaamheid, tijdens een plechtigheid te belonen met een rozenkrans (in de zin van een bloemenkrans van rozen). In sommige streken in Frankrijk werd zelfs een zilveren ring of een som geld geschonken. Het meisje aan wie deze eer te beurt viel noemde men dan 'la rosière'.

In de XIXe eeuw werd de benaming van *rosière* toepasselijk op eerbare meisjes of vrouwen die, naar aanleiding van een bepaalde gebeurtenis op dit moment in het huwelijksbootje mochten stappen met een oudgediende der Franse legers en bij die gelegenheid samen met hun echtgenoot een huwelijks-gift in baar geld ontvingen. Een dergelijk huwelijk werd dan betiteld als 'le mariage de la Rosière'.

Onder het Frans bewind werd ook bij ons die aloude Franse gewoonte ingevoerd (zij zou dateren van de tijd van Clovis) om aan één of meer deugdzaame jonge vrouwen die door het stadsbestuur werden geselecteerd en die men rosières noemde, een bruidsschat te schenken en hun huwelijksfeest op kosten van de stad in te richten. Soms kregen zij er de huwelijkskledij bovenop. Bij keizerlijk decreet zou hier de huwelijksgift bepaald geweest zijn op 600 frank. Deze meisjes moesten trouwen met een gewezen militair die minstens aan één veldtocht had deelgenomen.

Dit gebeurde op bijzondere plechtige wijze b.v. op 18 mei 1804 (28 Floreal an XII) omdat het samenviel met de verheffing van Napoleon tot keizer te Parijs. Verder ook op 2 december 1804 (11 Frimaire an XIII), ter gelegenheid der kroning van keizer Napoleon. Toen werd de 20-jarige Marie ARNOULD in de echt verbonden met kleermaker en oud-kulder Louis TEMMERMAN.

Ook ter gelegenheid van het tweede huwelijk van Napoleon met de Oostenrijkse aartshertogin Marie Louise van HABSBURG werden op 24 april 1810 niet minder dan veertien Gentse rosières in de echt verbonden met gewezen soldaten van Napoleon, die o.m. wegens zware verwondingen gepensioneerd waren. Het huwelijk van de 'rosière' werd toen voltrokken in de troonzaal van het stadhuis in aanwezigheid van alle stedelijke notabelen. Opnieuw ging deze ceremonie met veel luister gepaard.

9 juni 1811

Zo een heuglijke gebeurtenis dus als de geboorte en het doopsel van een eerste zoon – mogelijk troonopvolger – van keizer Napoleon kon men zeker niet onopgemerkt laten voorbijgaan.

Hier in Gent werden toen tien Gentse meisjes door het stadsbestuur uitgezocht om op deze bijzondere dag hun huwelijk te laten voltrekken.

Behalve de kranten die er veel ruchtbaarheid aan gaven schreef ook Prosper CLAEYS verslag over deze gebeurtenis in zijn *Mémorial de la Ville de Gand: 8-9-10 juin 1810. Fêtes à l'occasion de la naissance et du baptême du Roi de Rome. Banquets, musique à la Place d'Armes, à la Coupure et au Marché du Vendredi; concours organisés par les quatre chefs confréries d'armes; mariages et dotations de dix rosières, spectacle gratuit, feu d'artifice au Marché du Vendredi; jeux populaires; illumination générale. Les dix rosières, avec leurs maris, assistent dans des loges à la représentation gratuite au grand théâtre.*

De getuigen bij het huwelijk

De koppeltjes werden in het stadhuis van Gent in de echt verbonden door François VERHEGGHEN, *adjoint délégué pour exercer les fonctions d'officier public*. De echtverbintenis gebeurde in de taal van Molière en de akten zijn ook in het Frans opgesteld.

Behalve de familie die enkel mocht aanwezig zijn en niets moest doen werden er niet minder dan vijftien notabelen opgeroepen die willekeurig als getuige mochten optreden:

- a. Jean DESTABENRATH, 40 jaar, *général de brigade, Baron de l'Empire, un des commandans de la Legion d'honneur et commandant de ce département*;
- b. Pierre VAN GOBBELSCHROY, 25 jaar, *auditeur au Conseil d'Etat, sous-préfet du 1er arrondissement de l'Escaut*; (1784-1850) was baron en werd later minister van Binnenlandse Zaken;
- c. Emmanuel PAPELEU, 31 jaar, *adjoint au maire*;
- d. Pierre Alex TINEL, 33 jaar, *secrétaire general de prefecture*; (1781) was secretaris generaal van de prefectuur van het Scheldedepartement.
- e. Charles PIETERS, 29 jaar, *secrétaire au maire*;
- f. Pierre DE GOESIN, 58 jaar, *membre du conseil municipal*; mogelijk gaat het hier over schilder-schrijver-uitgever Pieter Frans DE GOESIN (1753-

1811) van de bekende drukkersfamilie.

- g. Philippe MERTENS, 57 jaar, *membre du conseil municipal*;
- h. Joseph François DE LICHTERVELDE, 39 jaar, *adjoint au maire*; (1772-1840) was *adjoint au Maire* (1804-1812) en werd daarna directeur van de Staatsthesaurie te Gent.
- i. Eduard BLANCHARD, 35 jaar, *commissaire des Guerres*;
- j. Jean LUCHÈNE, 45 jaar, *capitaine de la Gendarmerie, chevalier de l'Empire*;
- k. Claude LUGUET, 45 jaar, *major au 22ème regiment des chasseurs à cheval, chevalier de l'Empire*;
- l. Charles LEVASSEUR, 42 jaar, *major au 65ème regiment de Ligne*;
- m. François HUYTENS, 72 jaar, *négociant*;
- n. Jean HACQUART, 61 jaar, *notaire*; was eveneens koning van de St.-Jorisgilde dat heropgericht was onder de naam Société de l'Arbalète;
- o. Jacques de LOEN, 54 jaar, *membre du conseil municipal*.

De tien koppeltjes

Jean Baptist LANDSMAN, °Gent 20 maart 1781, *militaire, jardinier*; zoon van Pierre Jean, *jardinier* en Marie DEN RIDDER; wonend *enclos Couvent des Capucins* (Kapucijnenham);

gehuwd met Livine Caroline DE MOERLOOSE, °Gent 1 november 1786, *jardinière*, dochter van Jacques Pierre, *jardinier* en Fernandina VANDER SPIEGHELE; wonend *enclos Couvent des Capucins*; getuigen: a, b, c, d.

Pierre Joseph STEEMAERE, °Gent 18 maart 1786, *militaire réformé, tapis-sier*; zoon van Jean, *tailleur* en Petronille VERGULT; wonend *rue des Violettes, 2e section* (tracé huidige Zandpoortstraat);

gehuwd met Jossine VAN HAUTE, °Gent 14 maart 1789, *lingère*, dochter van Jean, *chansonnier* en Marie Anne HULSTAERT; wonend *rue Saint-Jean* (gesloopte Sint-Jansstraat, Sint-Baafsplein); getuigen: f, g, h, c.

André Jacques HOOGHSTOEL, °Gent 20 februari 1787, *fileur*; zoon van wijlen Pierre en Isabelle Caroline DE SUTTER; wonend *Pekelhaerinc* (Pekelharing);

gehuwd met Jeanne Josephe GREPPIAU, °Gent 21 november 1787, *car-deuse*, dochter van Sebastien Joseph, *tourneur en bois*, en Marie Françoise de la DEREERE; wonend *rue des Femmes* (Sint-Kwintensberg); getuigen: a, i, j, e;

Jean Josse GIE, °Gent 13 januari 1787, *militaire réformé, tanneur*, zoon van wijlen Jean Baptiste en Catherine TOEFFAERT, *couturière*; wonend *rue Abeel* (Abeelstraat);

gehuwd met Jeanne Augustine THOORENS, °Kemseke 10 maart 1788, *dentellière*, dochter van wijlen Josse en Angeline BRIVAS, *fruitière*; wonend *rue Abeel*; getuigen: k, l, m, n;

François Xavier HAMILTON, °Gent 7 oktober 1788, *militaire réformé, tisserand*; zoon van Guillaume, *tinturier* en wijlen Catherine Philippine VAN SANTEN; wonend *ruelle de l'Etrille* (Roskamstraat, nu Nederkwaadham);

gehuwd met Therese VAN HECKE; °Gent 15 oktober 1790, *brodeuse*; dochter van Gregoire, *jardinier* en Jacqueline Micheline NEYT; wonend *rue Nieulant* (Nieuwland); getuigen: f, o, c, d;

Pierre Jean HOUSIAUX, °Gent 7 januari 1780, *tailleur*, zoon van Jean Joseph en Marie Christine GRESEELS; wonend *rue Haute* (Hoogstraat) sedert 5 maand, voorheen Parijs;

gehuwd met Florentine Jeanne VAN DE WOESTYNE, °Gent 28 februari 1790, *repasseuse*, dochter van Thomas Lievin, *cordonnier* en Marie Françoise DECOST; wonend *rue Raeme* (Ramen); getuigen: a, k, f, g;

Emmanuel Hubert D'ANVERS, °Gent 3 november 1777, *ancien militaire, papetier*, zoon van Raphael Livin en Jeanne Catherine DE BEULE; wonend *Marché au Lin* (Vlasmarkt);

gehuwd met Marie Jacqueline MAST, °Gent 24 april 1782, *servante*, dochter van wijlen Francois Bernard en wijlen Bernardine VAN RUYMBEKE; wonend *Calandenberg* (Kalandeberg); getuigen: b, g, d, e;

Emmanuel Antoine THIENPONDY, °Gent 17 maart 1788, *militaire réformé, maçon*, zoon van wijlen Pierre en Petronille VAN DER STRAETEN, *boutiquière*; wonend *Ter Plaete* (Ter Platen);

gehuwd met Therese CORYN, °Gent 10 januari 1789, *blanchisseuse*, dochter van Augustin, *journalier* en Marie VAN LABEKE; wonend *rue Saint-Lievin* (Sint-Lievensstraat, huidige Sint-Lievenspoortstraat); getuigen: b, c, d, e;

Gerard Augustin VAN LOO, °Gent 28 augustus 1778, *militaire réformé, boucher*, zoon van Pierre, *poissonnier* en Marie Therese VAN DAMME; wonend *Vieux Rempart* (Oudevest);

gehuwd met Marie Françoise VERCRUYSSSEN, °Gent 15 februari 1785, *dentellière*, dochter van wijlen Egide en Angeline MUNINCK, *dentellière*; wonend *Vieux Rempart*; getuigen: g, o, h, e.

Jean Joseph DE COLEIR, °Gent 16 februari 1782, *militaire réformé, pompier*, zoon van wijlen François en Marie Jeanne STEEMAERE; wonend *Marché au Beurre* (Botermarkt);
gehuwd met Marie Anne Josephe DE HAYS, °Gent 20 juni 1787, *epilucheuse*, dochter van wijlen Jean Baptiste en Marie Josephe INQUEN; wonend *Brandstraete* (Brandstraat); getuigen: g, o, h, e.

Erik DEKEYSER.

Guy SCHRANS: *Vrijmetselaars te Gent in de XVIIIe eeuw*, 1997.

Roger DE MOERLOOSE: *Het gebeurde in Gent in 1811*, in *Gentse Cadenas*, jg. 22 blz. 5.

Prosper CLAEYS: *Mémorial de la Ville de Gand (1792-1830)*, 1902.

Eugène DE LELYS: *De 'Rosière' huwelijken en gelijkaardige bruiloften te Brussel tijdens de Franse periode*, in *Vlaamse Stam*, jg. 28, blz. 170.

Tancrède MARTEL: *Mémoires et œuvres de Napoléon*; 1910.
